

Onderzoek naar honger en voedselschaarste in Nederland oktober 2020

Het einde van de coronacrisis is nog niet in zicht. De crisis raakt velen, maar voor een grote groep mensen in Nederland zijn de gevolgen levensbedreigend; ze hebben niet of nauwelijks te eten. Een groep vermogensfondsen heeft in samenwerking met Stichting Urgente Noden Nederland (SUNN), het Rode Kruis en Voedselbanken Nederland een onderzoek laten uitvoeren onder maatschappelijke initiatieven. Hieruit blijkt dat er op dit moment twee groepen zijn die het hardst geraakt worden: de mensen die net buiten de criteria van de Voedselbank vallen en mensen zonder papieren (ongedocumenteerden) die hun hele inkomen zien wegvallen. Nieuwe samenwerkingen en manieren van werken blijken nodig om de crisis het hoofd te bieden.

Sinds het uitbreken van de coronacrisis zien we om ons heen dat een grote groep mensen nog dieper in de problemen raakt dan ze al zat: mensen die al in de marge van de samenleving leven en overal tussen wal en schip vallen. Bijvoorbeeld mensen die leven in armoede, dak- en thuislozen en mensen zonder papieren. Uit het hele land komen noodkreten over mensen die nu niet of nauwelijks meer te eten hebben. Reserves die normaal nog voor handen waren raken op, informele hulp die voorheen geboden werd, viel stil. Ongedocumenteerden -al dan niet met kinderen- die altijd voor zich zelf kunnen zorgen, raken banen kwijt en zien geen mogelijkheid om in hun basale levensbehoeften te voorzien.

Gelukkig zijn sinds het begin van deze crisis vanaf maart 2020 in het hele land particuliere initiatieven opgestart om mensen van voedsel te voorzien. In de maanden die volgden zijn twee dingen heel duidelijk geworden: de groep mensen die in armoede leeft en afhankelijk is van noodhulp groeit door de gevolgen van de crisis én er is een hele groep mensen in armoede die nooit bereikt werd door enige vorm van hulpverlening. Door het opstarten van vele vormen van kleinschalige (buurt) hulp kwamen mensen in beeld die tot nu toe onzichtbaar bleven in de hulpverlening. Kortom: de coronacrisis heeft de grootte van het probleem van structurele armoede genadeloos bloot gelegd.

De rol van SUN-noodhulpbureaus:

In Nederland zijn in ruim 100 gemeenten SUN-noodhulpbureaus actief (zie de landkaart op de website van SUN Nederland voor een actueel overzicht). Een noodhulpbureau kan binnen 24 uur ondersteuning toekennen bij urgente nood, zeker als het gaat om broodnood (honger, een lege koelkast). Daarnaast ondersteunen de SUN-noodhulpbureaus ook tijdelijk als er sprake is van urgente nood door middel van leefgeld, voedselwaardebonnen of supermarktvouchers.

De rol van vermogensfondsen

Daags na de toespraak van premier Rutte half maart heeft een aantal vermogensfondsen de handen ineengeslagen en samen naar oplossingen gezocht. In eerste instantie door het oprichten van het platform Kleine Coronahulp. Een platform waar 23 (vermogens)fondsen aan meedoen, waaronder de Haella Stichting, Fonds 1818 en de Fundatie Santheuvel Sobbe. Inmiddels zijn hieruit al bijna 200 initiatieven gefinancierd. Kansfonds heeft op eigen kracht inmiddels ook al ruim 100 initiatieven gesteund en is in gesprek gegaan met andere fondsen om tot gezamenlijke oplossingen te komen. Stichting RCOAK is half maart ook gelijk van start gegaan met noodhulp in Amsterdam.

Het onderzoek

Nu de crisis langer aanhoudt, is het hoogst noodzakelijk te zoeken naar oplossingen op de langere termijn. Om de reikwijdte van de voedselnood beter in kaart te brengen, hebben

bovengenoemde fondsen in samenwerking met SUN Nederland, het Rode Kruis en Voedselbanken Nederland een onderzoek gedaan. SUNN is de noodhulpbureaus die meewerkten aan dit onderzoek zeer erkentelijk voor hun bijdrage.

Het onderzoek maakt duidelijk dat er op dit moment twee groepen zijn die het hardst geraakt worden:

1. De groep mensen die net buiten de criteria van de Voedselbank valt. Dat is als het besteedbaar inkomen (dus na aftrek vaste lasten) hoger ligt dan 45% van het benodigde minimum.
2. Mensen zonder papieren (ongedocumenteerden), met name de groep die altijd wel voor zichzelf kon zorgen door banen in schoonmaak, horeca, sierteelt, enz. en die nu hun hele inkomen zien wegvallen, geen recht op uitkering hebben en ook niet mogen aankloppen bij de Voedselbank.

Doel van het onderzoek is om duidelijk te krijgen hoe groot deze groepen zijn, welke andere groepen er nog te identificeren zijn en hoe de hulpinitiatieven de noden in het najaar van 2020 inschatten. Aan het onderzoek namen 110 initiatieven uit het hele land deel.

Belangrijkste conclusies :

- 42% van de mensen die bereikt worden met voedselhulp valt net buiten de criteria van de Voedselbank
- 21% van de mensen die bereikt worden zijn ongedocumenteerd (met name arbeidsmigranten die normaal nooit een beroep doen op voorzieningen). In Amsterdam ligt dit percentage veel hoger, daar is het 67%.

Van de 110 organisaties die de enquête hebben ingevuld, geeft de helft aan dat de voedselhulp nog zeker langer dan 9 maanden nodig is. Een groot deel van hen ziet de fondsen als belangrijkste bron van financiering voor deze hulp. Daarbij wordt wel opgemerkt dat na de kortdurende fase van noodhulp, er nu dringend behoefte is aan structurele oplossingen. Hierbij wordt duidelijk een rol gezien voor de overheid, zowel landelijk als lokaal.

Het is duidelijk dat er actie nodig is op:

1. De structurele problematiek van mensen die net buiten de criteria van de Voedselbank vallen en die zicht op inkomen hebben zien wegvallen door de crisis
2. Ongedocumenteerden, met name de arbeidsmigranten die tot nu toe buiten beeld waren omdat ze zichzelf konden redden.

Tegelijkertijd willen wij ervoor waken dat er nieuwe afhankelijkheden worden gecreëerd. Daarom wordt er nauw samengewerkt met Voedselbanken Nederland en het Rode Kruis en wordt samenwerking met gemeenten en andere organisaties op lokaal niveau -zoals de noodhulpbureaus- gestimuleerd. Een aantal fondsen heeft nog steeds financiering openstaan voor coronaprojecten. Er vindt coördinatie en afstemming plaats om zo goed mogelijk initiatieven te kunnen beoordelen en ondersteunen.

Wij maken ons grote zorgen om de groep mensen die verder in armoede zakt. De uitkomsten van de enquête zullen we daarom breed onder de aandacht brengen bij gemeenten, het ministerie van SZW en andere stakeholders.

Kansfonds, RCOAK, Fundatie Santheuvel Sobbe, Haella Stichting, Het Nederlandse Rode Kruis Voedselbanken Nederland, SUN Nederland